

М. Е. Уалиев, жалпы білім беретін пәндер кафедрасының аға оқытушысы, полиция майоры

(Қазақстан Республикасы ІІМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы, Қазақстан Республикасы, Қарағанды қ.)

«ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАН ТАРИХЫ» ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР

Аннотация. Аталған мақалада «Қазақстанның қазіргі заман тарихы» пәнін оқытудағы өзекті мәселелер жөнінде қарастырылады.

Түйін сөздер: патриотизм, тәсіл, мәңгілік Ел, тәрбие, ұрпақ.

«Ел болам десең, бесігіңді түзе» — дейді ұлы жазушымыз М. Әуезов. Біздің халқымыздың тәрбие тәсілдері мен тәжірибелері көп. Халқымыздың ғасырлар бойы қалыптасқан салт-дәстүр, әдет-ғұрып үлгілері мен өнегелері соның айғағы. Елін сүйген адам сол елдің салт-санасын, мәдени мұрасын қастерлеп, өзінің тарихын сүйіп оқып, өнеге тұтуы тиіс.

Қазіргі уақытта «Қазақстанның қазіргі заман тарихы» пәнін оқыту келелі мәселелердің бірі. Осыны ұстанған бағыт-бағдар да баршылық. Соның бірі — «Қазақстанның қазіргі заман тарихын» жас ұрпаққа патриоттық сезімдерін көтеретіндей етіп оқыту. Патриоттық сезімнің нысаны мен азаматтық парыздың өтелер өлшемі — Отан. Оны таратып айтсақ, бұл туған жер, оның табиғат байлықтары, ұлттық тілі, дәстүрі, мәдени ерекшеліктері, тарихы, жасалған өлкедегі киелі орындары. Олардың адам санасына жылылық, жақындық, туысқандық сезімдерді ұялатып, ізгі де ерлік істердің бастауына айналуы — патриотизмге тәрбиелеудің арқауы.

Бүгінгі күні жас ұрпақты тәрбиелеуде ата-бабаларының шежіресі негізінде тәлім берудің маңызы зор. Өйткені, бала тәрбиесінде өз дүниетанымының қоршаған ортасының, ой-өрісінің негізінде ұлттық сипатты зерделеу қажеттігі артып отыр. Оның негізі: «Ел тарихын әйгілі тұлғалар арқылы зерделеу — қазақтың таным-түсінігіндегі ертеден қалыптасқан үрдіс. Қазақтың қария сөздерінде, яғни шежірелік зердесінде тарих ұдайы жеке тұлғалардың өмір дерегі арқылы танылып отырады» — деп айтылады.

Яғни, шежіреде тек қана ата-бабалары туралы мағлұмат беріп қана қоймайды, сондай-ақ олардың ерлігіне, әділдігіне, адамгершілігіне т. б. қасиеттеріне де кеңінен тоқталып өтеді. Мұның өзі, жеке тұлғаның ата-бабаларының жақсы қасиеттерінен өнеге шежіре қара сөзбен, өлеңмен, ауыз-екі түрде тараған [1].

Еліміздің ертеңі, ұлтымыздың болашағы — жас ұрпақты отансүйгіштікке, патриоттыққа баулу — «Қазақстанның қазіргі заман тарихы» оқытудың ең басты міндеттерінің бірі. Аталған мақсаттағы күш-жігер бірінші кезекте бүлдіршіндердің санасына отаншылдық сезім қалыптастыруға бағытталуы тиіс. Отан деген ұғым балаға жарық дүние есігін ашқан үйі, ата-анасы, ағайын-туыстары, құрбы-құрдастары, туған жері, кең-байтақ гүл жазира даласы, тау-тасы, өзен-көлі, сылдырап аққан мөлдір бұлағы бейнесінде қабылданып, ең қасиетті де құдіретті алтын бесігі ретінде танылуы керек. Азаматтық — Отанға, халыққа деген жоғары адамгершілік парыз. Отаныңмен, халқыңмен мүдделес екеніне мақтаныш сезімің, достығың, жолдастығың, бірлігің көкірегіңді кернеп тұрса — патриотсың. Патриотизм — еліңе іс-әрекетіңмен, бар болмысыңмен қызмет етуге дайындығың. Отан-Ана. Оны қорғау үшін бүкіл патриот халықпен бірлесу, ынтымақтасу, достасу — отансүйгіштіктің көрінісі. Отан, ана, тіл, достық, ынтымақ сөздерінің өзара үндестігі — азаматтық парыз бен патриотизм сезімінің логикалық бірлігінің көрінісі. Сондықтан да «Қазақстанның қазіргі заман тарихы» оқытуда, жас ұрпақты патриотизмге тәрбиелеуге өзінің зор үлесі бар.

Адам бойына патриоттық сезімнің қалыптасуы отбасы тәрбиесі мен балабақшадан бастау алатыны айқын. Сәбиді отбасында патриотизмге тәрбиелеу, ана тілін үйрету, ұлттық мінез-құлық қалыптастыру, ұлттық салт-дәстүрді сақтауға баулу, шыққан ата-тегің білуді таныту —

ата-ана парызы. Халқына құрмет, тарихи дәстүрлерге адалдық, сондай-ақ, туған жеріне, Отанына деген сүйіспеншілік сияқты перзенттік борыш тұлға бойына сәби шағында дарыса, бұл қасиеттер өсе келе ары қарай дамып, қалыптасуына қолайлы жағдай туады.

Еліміз тәуелсіздік алғалы жас ұрпақ бойында патриоттық сананы қалыптастыру, ол үшін қазақ батырларының ерліктері жөнінде патриоттық іс-әрекет ұйымдастыру, отбасы, балабақша мен мектептердегі оқу-тәрбие процесінде патриоттық тәрбие беруді жетілдіру қажеттілігі туып отыр. Сондықтан, жас ұрпаққа патриоттық тәрбие беруде «Қазақстанның қазіргі заман тарихы» оқытуды жетілдіру қажет. Сонда ғана балалардың бойына ұлттық патриотизм сезімін қалыптастыруға қол жетеді.

Қоғамдағы түбегейлі өзгерістер — білім беру жүйесінде, соның ішінде жоғары оқу орындарында Қазақстанның қазіргі заман тарихынан білім беруде, жастарды азаматтық пен елжандылыққа, өз Отаны – Қазақстан Республикасына сүйіспеншілікке тәрбиелеу, жаңа адамды қалыптастыру, дамыту және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу қажеттілігін жүзеге асыруды талап етеді. Отан тарихын оқытуда білім алушылардың ойлау қабілетін дамыту, олардың біліктері мен шеберліктерін (іскерлігін) қалыптастыру, өздігінше білім алуға деген ынтасын арттыру, оны өз тәжірибесінде жаңа жағдайларға байланысты қолдана алу, ой-пікірінің дербестігі мен еркіндігін кеңейту — өте маңызды мәселелер болып табылады. Тарихты оқытуда білім алушылардың белсендігін, өздігінше атқаратын ой-еңбегін арттыруда білім алушылардың өздік жұмысы ерекше орын алады.

Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаев: «Қазақстан тарихын оқып үйрену, бұл — тәуелсіз Қазақстанның азаматы ғасырлар тоғысында өзінің арғы-бергі тарихи жолын ой-елегінен өткізіп, «Кеше кім едік? Бүгін кімбіз? Ертең кім боламыз?» деген төңіректе ойлансын» деген болатын [2].

Ұлттық патриотизм — жеке тұлғаның өз тарихи дәстүрі сияқты категорияларға байланысты әртүрлі деңгейде көрініс береді. Соған қарамастан, осы рухани ерекшеліктерді білу, оны қалыптастыру — патриоттық тәрбиенің негізгі мақсаты.

Қазақстан ғаламдық ойлау жүйесіне енді. Сондықтан, ондағы тәрбие әрекеті адами гуманистік мақсат-мүддеге қайшы болмауы қажет. Бұл ретте, Қазақстанның көп ұлтты құрамы ескерілгені жөн. Аталған ерекшеліктерге байланысты, қазіргі кезде «Қазақстанның қазіргі заман тарихын» оқытуда мынадай мүмкіндік бар:

Болашақ мамандардың балаларды халықтық педагогика негізінде патриоттыққа тәрбиелеуі, оның нәтижесін бүгінгі өмір талабына сай пайдалану;

Жас ұрпақтың Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін білуін қамтамасыз ету, оларды құрметтеу сезімін қалыптастыру;

Қазақ халқының озық гуманистік құндылықтарын басшылыққа ала отырып, жалпы қазақстандық патриотизмге, отансүйгіштікке тәрбиелеу;

Болашақ мамандарды өз пікірлерін ашық айтуға, сөз бостандығына, басқалардың пікірін, өз жерін, елін құрметтеуге тәрбиелеу.

Ұсынылып отырған мүмкіндіктерді пайдалану барысында жоғарғы оқу орнында сан-салалы оқу-тәрбие жұмыстарын ұйымдастыруға болады. Олар: кураторлық сағаттар, жарыстар, кездесулер, дөңгелек үстел, пікір-сайыс, ойындар, викториналар, конференциялар т. б.

Бастауыш сыныптардағы оқушылардың патриоттық сезімін дамытуды мұғалім, жоғары оқу орындарында оқытушылар іске асырады. Мұғалім оқушылар бойына патриоттық сезімдерді, өз Отаны туралы түсініктерді қалыптастыруға баса назар аударғаны жөн. Бұл кезде оқушы өзі тұратын жерінің ауа райын, қаласының аты-жөнін, оның жерлерін, тарихи орындарын біршама толық білуі керек.

Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаев Қазақстан халқына «Нұрлы жол — болашаққа бастар жол» Жолдауында «...Мәңгілік Ел — елдің біріктіруші күші, ешқашан таусылмас қуат көзі. Жаңа Қазақстандық патриотизм дегеніміздің өзі — Мәңгілік Ел! Ол — барша Қазақстан қоғамының осындай ұлы құндылығы» [3].

Отанды сүю — бабалардан мирас болған ұлы мұраны қадірлеу, оны көздің қарашығындай сақтау, өз үлесінді қосып, дамыту және кейінгі ұрпаққа аманат етіп, табыстау деген сөз.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Е. Қуандық. Қазақ тарихы. — Алматы, 2004. 133-134 б.
2. Н. Ә. Назарбаев. Жадымызда жатталсын, татулық дәйім сақталсын // Ақиқат. — 1998. — № 3. — 8-б.
3. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Нұрлы жол – болашаққа бастар жол» атты Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауы, 2014 жыл 11 қараша // [www. akorda.kz](http://www.akorda.kz)

Резюме

В статье рассматриваются актуальные проблемы преподавания дисциплины «Современная история Казахстана».

Resume

The article considers the actual issues of teaching “Modern history of Kazakhstan” subject.